

Defensienota 2018

Defensiebudget daalt al weer

Luitenant-generaal b.d. Peter Striek

Voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Vereniging 'Ons Leger'

De nieuwe Defensienota 2018 laat zien hoe slecht de krijgsmacht er bij stond. Er was geen evenwicht meer tussen taken en middelen. De materiële middelen waren onvoldoende aanwezig of verouderd; het personeel werd steeds meer te leurgesteld in zijn werkgever en een deel verliet de organisatie op zoek naar een baan met meer perspectief. Er zijn inmiddels ongeveer 5.500 vacatures!

Bij de krijgsmacht was er geen evenwicht meer tussen taken en middelen

In de laatste Armax van 2017 schreef ik al dat in 2018 en volgende jaren door het ontstane achterstallige onderhoud de krijgsmachtdelen zich met hoge prioriteit moesten richten op het herstel van de basisgereedheid.

Aandacht voor het personeel

De Defensienota richt zich nu in eerste instantie op het personeel; het belangrijkste 'middel' van de krijgsmacht. Aandacht voor salarissen, werving, opleidingen, vergoedingen, (behoud-)premies enz. Het zogenaamde AOW-gat wordt eindelijk gedicht. Formeel vallen deze gelden onder personele exploitatie, maar Defensie investeert hierdoor serieus in haar personeel. Het zal nog lastig worden om voldoende personeel te werven en te behouden, maar met de overgang naar een beroepsleger hebben we de veiligheid van Nederland mede afhankelijk gemaakt van de arbeidsmarkt.

Basisgereedheid

Er zal ook worden geïnvesteerd in het op orde brengen van de basisgereedheid, inzetgereed maken van het materieel, voorraden reservedelen en munitie op peil brengen, vergroten van de capaciteit van de militaire geneeskundige ondersteuning, meer ruimte en mogelijkheden voor het houden van oefeningen, enz.

Deze aandacht voor het personeel en herstellen van de basisgereedheid zullen de eerste jaren een groot beslag leggen op het beschikbare budget. Dat is op zich geen probleem omdat Defensie al moeite genoeg zal hebben op korte termijn het budget volledig uit te putten.

"Langere lijnen"

Vervolgens richt Defensie zich op middelbare en lange termijn op investeren in slagkracht, investeringen die bijdragen aan een moderne krijgsmacht. Dit alles zal moeten leiden tot een veelzijdig inzetbare krijgsmacht; snel inzetbaar op alle geweldsniveaus. Hierbij gaat het om robuust en wendbaar en moet de voortzettingcapaciteit worden versterkt. Dit valt volgens de bewindslieden niet meer onder 'ambitie' (het streven naar), maar onder 'noodzaak'. De noodzaak om dit te doen wordt mede ingegeven door de NAVO, die van mening is dat veel van de capaciteitsdoelstellingen voor Nederland niet of onvoldoende worden gehaald.

De Defensienota geeft aan dat we voor alle doelstellingen te weinig budget hebben en dat er daarom prioriteiten moeten worden gesteld. Die liggen dan bij veelzijdige inzetbaarheid en bij het moderniseren van de huidige wapensystemen. Daarom geeft deze Defensienota ook gestalte "aan de langere lijnen naar de toekomst nodig voor een stabiele financiering en versterking van de krijgsmacht". Het investeringsprogramma tot en met 2033 geeft die lange lijnen aan. Hiermee geven de bewindslieden aan wat er in de komende 15 jaar zou moeten worden geïnvesteerd in grote materieelprojecten. Dit inzicht in de lange termijn geeft ook aan dat een investeringspercentage van 25% echt een must is voor de instandhouding van een veelzijdig inzetbare krijgsmacht.

We hebben de veiligheid van Nederland mede afhankelijk gemaakt van de arbeidsmarkt. Foto: Noventas-by-MinDef

Er komt meer ruimte voor het houden van oefeningen. Foto: MinDef

De Bushmaster is slechts een gepantserd wielvoertuig voor patrouilletaken en vervoer van infanteristen. Foto: ISAF

Gaan we wat nader in op de investeringsplannen, dan kunnen we zien dat de vloot in de komende periode (15 jaar) wordt vervangen. Het valt op dat voor de vervanging van de onderzeebootcapaciteit inmiddels meer dan 2,5 miljard euro wordt begroot. Tot de instroom in 2027 zal duidelijk worden hoeveel méér de nieuwe onderzeeboten gaan kosten.

Koninklijke Landmacht

Bij de Koninklijke Landmacht zal de Bushmaster in 2029 worden vervangen. Aangezien de Bushmaster slechts een gepantserd wielvoertuig is voor patrouilletaken en vervoer van infanteristen (*battlefield taxi*) draagt dit voertuig niet echt bij aan het moderniseren van de huidige wapensystemen; het is duidelijk géén wapensysteem. Voor de Boxer, die inmiddels bij de twee pantserinfanteriebataljons van de 13e Brigade worden ingedeeld, geldt eigenlijk hetzelfde. Als er geen 'robuust' wapensysteem op dit voertuig wordt geplaatst, kan met de huidige .50 mitrailleur als bewapening niet echt worden gesproken van een pantserinfanteriegevechtsvoertuig. De Boxer, die samen met Duitsland is ontwikkeld, is oorspronkelijk óók een *gepantzerde Transport Kraftfahrzeug*. Tot de *midlife update* in 2029 zal er dus geen sprake zijn van voldoende vuurkracht die hoort bij een robuust wapensysteem dat op alle geweldsniveaus kan worden ingezet. Hierbij moet worden aangetekend dat voor deze twee bataljons oorspronkelijk de CV-90 (pantserinfanteriegevechtsvoertuig op rupsonderstel met een 35 mm boordkanon) was gekocht. Door de opgelegde bezuinigingen zijn die echter onmiddellijk doorverkocht. Hier zou dus ook van herstel van basisgereedheid kunnen worden gesproken: geen ambitie maar noodzaak.

Voor het inzetten van een brigadetaakgroep op een hoog geweldsniveau moet worden uitgegaan van een taakgroep met drie of vier manoeuvrebataljons. De gemechaniseerde brigade zou dan met minimaal een gemechaniseerd bataljon en/of een tankbataljon moeten worden versterkt. Over een derde gemechaniseerd bataljon beschikt de landmacht niet en voor inzet van het Duitse tankbataljon met één Nederlands tankeskadron is politieke goedkeuring van de Bondsdag nodig. Ook wat dit betreft is herstel naar brigades met minimaal drie manoeuvrebataljons geen ambitie maar noodzaak.

Bovendien zou de luchtverdedigingscapaciteit van de brigades moeten worden uitgebreid.

Voor de Koninklijke Landmacht is er kennelijk nog te weinig budget/een lagere prioriteit op de langere termijn.

Koninklijke Luchtmacht

De verwerving van het F-35 gevechtsvliegtuig is nog steeds onderwerp van discussie. Het huidige aantal van 37 leidt slechts tot een langdurige inzet van vier vliegtuigen. De exploitatiekosten zullen ongeveer € 450 miljoen per jaar bedragen exclusief munitieverbruik. Daarnaast is al eerder besloten dat het budget € 4,2 miljard is en bij prijsstijgingen er dus minder zullen worden aangeschaft. Overigens wordt er wel (extra) geld vrij gemaakt voor tactische en strategische lucht-grondbewapening voor de F-35.

In het lange termijn plan zie ik ook geen budget voor verwerving van inmiddels verloren gegane Apache helikopters die broodnodig zijn om te kunnen voorzien in anti-tankcapaciteit i.p.v. de tankbataljons die zijn geschrapt.

De verwerving van het F-35 gevechtsvliegtuig is nog steeds onderwerp van discussie

Er wordt geïnvesteerd in het op peil brengen van de munitievoorraden. Foto: MinDef

Voor de vervanging van de onderzeebootcapaciteit is inmiddels meer dan 2,5 miljard euro begroot. Foto: MinDef

Voor inzet van het Duitse tankbataljon met één Nederlands tankeskadron is politieke goedkeuring van de Bondsdag nodig

De huidige bewapening van de Boxer bestaat uit een .50 mitrailleur. Foto: MinDef

De bewindslieden kondigen nu al aan dat we over twee jaar gaan kijken waar we staan

Ook voor de Koninklijke Luchtmacht geldt kennelijk dat er nog te weinig budget/lagere prioriteit is op de langere termijn.

Ten slotte, het budget

In het voorgaande hebben we gezien dat met de huidige verhoging van het budget nog geen inhoud gegeven kan worden aan een veelzijdig inzetbare krijgsmacht, snel inzetbaar op alle geweldsniveaus. Met het aangeven van de langere lijnen naar de toekomst stellen de bewindslieden dat ze dit doen "in het licht van de NAVO-afspraken van 2014 om in tien jaar tijd de defensie-uitgaven in de richting van 2% van het BBP te bewegen." Inmiddels is een aantal bondgenoten er al in geslaagd om die norm te halen: ongeveer de helft. Andere bondgenoten verhogen hun defensie-uitgaven, maar halen de 2% nog niet.

De bewindslieden kondigen nu al aan dat we over twee jaar gaan kijken waar we staan. Dat hoeft toch niet als we nu al weten dat we dan nog maar 1,29% [1] van het BBP uitgeven aan Defensie. Het wordt nog vager als we lezen dat: "We gaan integraal bekijken in het licht van de ontwikkeling van de veiligheidssituatie, de rijksbrede prioriteiten en binnen de afgesproken budgettaire kaders naar mogelijke extra vervolgstappen." Het lijkt er op dat het zelfs voor mogelijk wordt gehouden dat het defensiebudget omlaag gaat. En dat gebeurt ook; in 2021 daalt het budget volgens de nota naar 1,28% van het BBP en gaat het structureel naar 1,25%. Houden we ook nog rekening met een doorzettende verbetering van de economie en de werkgelegenheid in de komende jaren, dan zal ook het BBP stijgen en het percentage voor de defensie-uitgaven nog verder dalen.

Zelfs het streven om in 2018 op het gemiddelde van de Europese bondgenoten uit te komen, halen we niet. We bereiken dus ook in 2024 niet de 2% van het Bruto Binnenlands Product.

We streven er wel naar, maar ...

In maart was Nederland voorzitter van de Veiligheidsraad van de VN. Premier Rutte had als vrij te kiezen onderwerp de kwaliteit van militaire vredesmissies op de agenda gezet.

Dat getuigt van lef. In maart vorig jaar waarschuwde minister van Defensie Hennis nog dat er zeker € 2,5 miljard bij moest om 'achterstallig onderhoud' te doen. Premier Rutte, van dezelfde VVD, vond toen € 1 miljard voldoende. Gelukkig kwam er per jaar € 1,5 miljard bij (wat we overigens pas na drie jaar bereiken).

Het getuigt toch van lef, als je de eigen krijgsmacht niet op orde hebt, de kwaliteit van andere landen ter discussie stellen. Maar als je deelneemt aan de VN-missie in Mali en je betaalt maximaal de door de VN gevraagde bijdrage, mag je ook eens in de zoveel jaar de Veiligheidsraad voorzitten.

Eindnoot

1. De Adviesraad Internationale Vraagstukken en de oud-minister van Defensie Joris Voorhoeve zijn van mening dat een deel van het defensiebudget in vergelijking met de bondgenoten daar niet thuis hoort. Hierbij valt te denken aan: wachtgelden en pensioenen, BTW-afdracht, beveiliging Schiphol, Kustwacht en het Budget Internationale Veiligheid. Zo lees ik ook nu weer dat het budget Kustwacht Caribisch gebied naar Defensie is overgeheveld. Daarmee stijgt cosmetisch het defensiebudget en dus ook het percentage van het BBP.

We kunnen er van uit gaan dat het budget met ongeveer 0,3% moet worden gecorrigeerd voor niet-krijgsmacht gerelateerde uitgaven.

Het getuigt van lef, als je de eigen krijgsmacht niet op orde hebt, de kwaliteit van andere landen ter discussie stellen

*Estland heeft de wegbezuinigde Nederlandse CV-90's gekocht.
Foto: news.err.ee*

Volgens de plannen worden 37 F-35's aangeschaft als vervanging van de F-16's. Foto: MinDef

*Minister-president Rutte toonde lef als voorzitter van de Veiligheidsraad.
Foto: United Nations Photo*